

spørgsmål rejses, som den nævnte altertavle fra Lydum kirke viser det. På forskellig måde må kirkernes udstyr kunne belyse, hvad tidens litteratur fortæller.

Helge Søgaard

Danmarks Kirker. Frederiks Kirke (Marmorkirken). 171 og 137 s., ill. Forsvundne kirker i København. 235 s., ill. (Poul Kristensens Forlag. 1987).

Nationalmuseets store værk er nået til Marmorkirken, vel nok den mest omtumlede af hovedstadens endnu stående kirker. Den var tænkt som en mindekirke for det oldenborgske hus 1749 og endte som en kirke til erindring om N. F. S. Grundtvig, da den blev indviet 1894, og arkitektonisk er den mere præget af F. Meldahl end af det 18. århundrede, hvis stil man gerne ville have set repræsenteret i en monumental kirke. Heller ikke theologisk er tanken holdt ren, da man opstillede en statue af J. P. Mynster. En større modsætning end mellem ham og Grundtvig kan næppe tænkes, og kirken blev et udtryk for den forvirring, der herskede i slutningen af forrige århundrede, så det må have været uden begejstring, den omhyggelige beskrivelse er udført, selv om i en samlet redegørelse heller ikke det mindre værdifulde kan udelades.

Sven Rask har behandlet de forsvundne kirker og kirkesale i København. Det drejer sig om i alt 27, der falder i to grupper, de ældre katolske, der forsvandt ved reformationen, de yngre, institutionskirkerne af forskellig art, som forsvandt, når en anstalt eller stiftelse blev nedlagt eller helt ændret. Hverken af bygningerne eller af deres inventar er der bevaret meget. Talende er omtalen af Sct. Clemens' kirke. Da H. F. Rørdam beskrev den i sin bog om

hovedstadens kirker og klostre fra 1859-63 var han ikke sikker på dens beliggenhed, og han mente, at den var yngre end Frue Kirke. Både kirke og sogn blev nedlagt ved reformationen og blev kun mindet i et par gader og gadenavne, som også forsvandt. Og H. F. Rørdam tog fejl i sin bestemmelse af alderen. Den er Københavns ældste kirke, men blev tilsidesat for Frue Kirke. Oluf Nielsen har i sin bog om Københavns historie fra 1877 kunnet meddele, at kirken har ligget, hvor nu Frederiksberggade går, idet der her blev fundet svage spor af fundamenter 1874. Senere er lidt mere fundet, deriblandt 5 murede romanske grave.

Andre katolske kirker er forsvundet uden at efterlade synlige spor. Ikke engang beliggenheden af Sct. Gertruds kapel kendes. Det samme gælder for Sct. Annas hospitalskapel uden for voldene. Da Danmarks Kirker skal samle kirkernes arkitektur og inventar for at bevare den fortidskunst, det repræsenterer, giver de forsvundne kirker ikke noget stort bidrag. Meget er gået tabt.

Helge Søgaard

Højesteret 1661-1986. Særudgave af Ugeskrift for Retsvæsen. (G. E. C. Gad, 1986). 143 s.

Højesterets historie har gennem tiden været genstand for mange store og små fremstillinger. Mest omfattende er det værk, der blev udgivet på Højesterets foranstaltning i anledning af, at det i 1961 var 300 år siden denne domstols oprettelse.

For at markere, at der nu er gået yderligere 25 år uden at domstolen er blevet væsentligt ændret, har Ugeskrift for Retsvæsen udsendt et særnummer. Skriftet indledes med en artikel af Ditlev Tamm, der ridser hovedtrækkene af